Μουσική για τσέμπαλο

Του Φοίβου Ανωγειανάκη

Καλό είναι βέβαια να δημιουργούνται κίνητρα που βοηθούν την πολιτιστική μνήμη, όπως οι διάφορες επέτειοι, οι εθνικές π.χ. για ένα έθνος ή για πρόσωπα που σημάδεψαν με το έργο τους την πνευματική μας ιστορία. Η δεύτερη περίπτωση καλύπτει το φετινό εορτασμό, του 1985, ως Έτους Μουσικής, με κεντρικό πυρήνα τους μεγάλους της εποχής του Μπαρόκ, τον Μπαχ και τον Χαίντελ.

Στο πλαίσιο αυτό – όπως άλλωστε μας πληροφορεί και το πρόγραμμα – εντάσσεται και το ρεσιτάλ της τσεμπαλίστριας Κατερίνας Κτώνα, από τα νεότερα στελέχη του μουσικού δυναμικού της Αθήνας. Αναρωτιόμαστε ωστόσο αν η Κατερίνα Κτώνα θα έδινε ένα ολόκληρο πρόγραμμα με έργα αποκλειστικά Χαίντελ και Μπαχ εάν δεν είχε την «κάλυψη» του Έτους Μουσικής. Ασφαλώς κανείς δε θα μπορούσε να την εμποδίσει. Και στις δυο όμως περιπτώσεις το ερώτημα παραμένει: πιστεύει η νεαρή τσεμπαλίστρια ότι οι εύθραυστοι ακόμα ώμοι της αντέχουν ένα τέτοιο βάρος;

Εμείς πάντως μόνον ως προσπάθειες μπορούμε να αντιμετωπίσουμε το ρεσιτάλ της στο Ινστιτούτο «Γκαίτε». Ασφαλώς η Κτώνα βρίσκεται σ' ένα σωστό δρόμο. Και θα μπορούσαμε μάλιστα, να προσθέσουμε: ένα δρόμο ελπιδοφόρο, με την προϋπόθεση όμως ότι οφείλει να εργαστεί ακόμα σκληρά, αν θέλει να ξεπεράσει το φράγμα, τα εμπόδια εκείνα που σταματούν συχνά τους τσεμπαλίστες να φτάσουν στο επίπεδο να μην κουράζουν τον ακροατή τους αμέσως από το δεύτερο ή τρίτο έργο του προγράμματος.

Η Κατερίνα Κτώνα διαθέτει σήμερα μια δαχτυλική τεχνική που υπόσχεται πολύ περισσότερα για το μέλλον. Επίσης, ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισε μουσικά τον Χαίντελ και τον Μπαχ ήταν στα πλαίσια της παραδοσιακής ωδειακής αισθητικής.

Ό,τι άφησε ερωτηματικά – εκτός από τα σποραδικά τονικά ατυχήματα – ήταν η έλλειψη διαφοροποίησης στο ύφος του Χαίντελ σε σύγκριση με αυτό του Μπαχ. Καμιά διαφορά επίσης στην αγγλική σουίτα του Μπαχ από την Αλεμάντ στην Κουράντ και από αυτήν στην Σαραμπάντ, στις Γκαβότ και τη Ζίγκα. Ο ένας χορός διαδεχόταν τον άλλο με την ίδια διάθεση. Απλώς ακούγαμε διαφορετικούς φθόγγους πιάνο - φόρτε ή φόρτε - πιάνο.

Σημειώνουμε ακόμα ότι ολόκληρο το πρόγραμμα εκτελέστηκε «από μέσα», με τις νότες δηλαδή πάνω στο αναλόγιο: πολύ λίγο κολακευτικό για μια νέα τσεμπαλίστρια, όταν μάλιστα φιλοδοξεί να συμβάλλει στο γιορτασμό των δυο μεγάλων Δασκάλων, Χαίντελ και Μπαχ (7.2.85).

Μια ακόμα συναυλία της ΚΟΑ

Με τον Στανισλάφ Μακούρα η Κρατική Ορχήστρα γύρισε και πάλι στις συναυλίες εκείνες που το πέρασμά τους όχι μόνον δεν αναταράζει τα νερά της μουσικής ζωής στην Αθήνα, αλλά περνούν και ξεχνιούνται, το ίδιο βράδυ της συναυλίας, αμέσως μετά το χειροκρότημα. Ας μη νομίσουμε ωστόσο ότι στις περιπτώσεις αυτές – που αποτελούν την πλειοψηφία στον αρ[illegible] των συναυλιών κάθε χρόνο – αιτία είναι αποκλειστικά ο μαέστρος ή, αντίθετα, αποκλειστικά η ποιότητα της Ορχήστρας. Οι δυνατότητες της «Κρατικής» είναι γνωστές: απόδειξη ότι ανάλογα με τον εκάστοτε μαέστρο το αποτέλεσμα ποικίλει: από καλό ή αδιάφορο έως καλό, κάποτε και εντυπωσιακό. Τότε για την αδιάφορη συναυλία της περασμένης Δευτέρας υπόλογος είναι ο μαέστρος; Ναι. Όχι όμως γιατί δεν ξέρει τη δουλειά του. Αλλά γιατί δεν κατάφερε να βρει, να πιάσει το σφυγμό των μουσικών μας. Στη συμφωνία του «Νέου Κόσμου» του Ντβόρζακ, η Ορχήστρα ξέφυγε από την επιρροή του μαέστρου αμέσως με τα πρώτα φόρτε. Από κει κι έπειτα η τύχη της ήταν πλέον γνωστή: δυνατά φόρτε, εξωτερικό παίξιμο, ακάθαρτα χρώματα. Οι λίγες στιγμές στο Λάργκο και οι ακόμα λιγότερες στο Σοκέρτσο καταποντίστηκαν άλλοτε σε μια θολή, χρωματικά, ατμόσφαιρα και άλλοτε σε μια κραυγαλέα ηχητική.

Ισορροπημένος στην ηχητική του, αντίθετα, και με καθαρή τεχνική δόθηκε ο «Θρύλος» του Λεωνίδα Ζώρα, που με χαρά ακούσαμε.

Τέλος, η βαριά και γενικά δυσκίνητη εκτέλεση του Κοντσέρτου αρ. 2 του Σαιν - Σανς, με τη Μαρία Ρώτα στο πιάνο, αλλοίωσε επικίνδυνα τον ανάλαφρο, σπινθηροβόλο χαρακτήρα του έργου (Πάλλας, 11.2.85).